

χον, επικαλούμενος μεγαλοφώνως βοήθειαν. Εἰς τὰς κρυφὰς δὲ ταύτας ἐδραμον πολλοὶ ἀπὸ τὰ πλησιέστερα θεωρεῖα, καὶ ἡ ἀστυνομία διεκράτησε τὸν Καρδᾶνα, κρατοῦντα ἔτι τὸ ἐγχειρίδιον. Ὁ δὲ Ἀλβέρτος, μὲ σιδηρὰν χεῖρα λαβὼν τὸ περιλαίμιον τοῦ φορέματός του καὶ τοῦ χιτῶνός του, ἔσχισε διὰ τοῦ αὐτοῦ βιαίου κινήματος ἀμφότερα, καὶ ἐγύμνωσε τοῦ καταδίκου τὸν ὦμον· καὶ ἐπὶ τοῦ δέματός του, τοῦ περικυμένου ἀπὸ τὸν ἥλιον τῆς Τουλῶνος, ἐράνησαν δύο γράμματα ἐγκεκαυτρησμένα. Φρίκας ἠγέρθη πανταχόθεν ψιθυρισμός. Ἀλλ' ὁ Ἀλβέρτος δὲν ἔμεινεν ἐκεῖ διηγουμένος εἰς τοὺς περιεργούς τὴν ἱστορίαν του, διότι τῷ ἔμενον ἄλλα μᾶλλον κατεπεύγοντα χρέη νὰ ἐκτελέσῃ.

Ἡ Κ. Μελλᾶ καὶ ἡ θυγάτηρ τῆς ἤκουον μετὰ ταπεινῆς τοὺς παραδοξούς, καὶ ὑπόπτους κριτοὺς οὔτινες ἐντήλουν εἰς τὴν πάροδον. Δὲν ἐτόλμησαν ὅμως νὰ ἐξέλθωσιν ἐν μέσῳ τοῦ πληθους ἐκείνου τῶν περιεργῶν, τοῦ πανταχόθεν συρρέοντος. Αἶφνης ὁ πρόξενος τῆς Γαλλίης, συνοδευόμενος ὑπὸ ξενου τινος, φέροντος στολὴν αξιωματικοῦ τοῦ ναυτικοῦ, εἰσῆλθεν εἰς τὸ θεωρεῖον καὶ εἶπε πρὸς τὰς κυρίας.

— Σὲς παρακαλῶ, Κυρία, νὰ δεχθῆτε τὸν βραχίονά μου, καὶ νὰ μὲ συνοδεύσητε εἰς τὴν οἰκίαν μου, δηλ. εἰς τὴν οἰκίαν σας, διότι τὸ προξενεῖον εἶναι οἰκία ὄλων τῶν Γάλλων.

Ἡ μεγάλη συγκίνησις ἦν αἱ κυρίαὶ ἡσθάνθησαν κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, δὲν ταῖς ἀφῆκε καιρὸν νὰ ζητήσωσιν ἐξηγήσεις, καὶ ἀμέσως ἠκολούθησαν τὸν πρόξενον· καὶ αὐτὸς μὲν ἔδωκε τὸν βραχίονα εἰς τὴν Ἄνναν, ὁ δὲ Ἀλβέρτος εἰς τὴν Κ. Μελλᾶ.

Εἰς τὴν λάμψιν τῶν πολυελκίων οὔτινες φωτίζουσι λαμπρῶς τὰς παρόδους τοῦ θεάτρου, διακρίνεται, ὡς ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ, ἄνθρωπος πελιδνὸς τὴν ὕψιν, φαλακρὸς, καὶ ἔχων τὸν ὦμον γυμνόν, παρὰσυστόμενος δ' ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας, καὶ συριζόμενος ὑπὸ τοῦ ὄχλου.

— Φεῦ! τί βλέπω! εἶπεν ἡ Κυρία Μελλᾶ. Ὁ Ἀλβέρτος εἶναι.

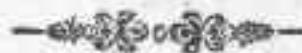
— Ὁχι, κυρία, εἶπεν ὁ πρόξενος· ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος δὲν εἶναι ὁ Ἀλβέρτος ὁ Κεβριάνος· εἶναι κακούργος, ἐπινοήσας ἀποτρόπαιον ἐγκλημα ἐναντίον σας καὶ ἐναντίον τῆς κυρίας θυγατρὸς σας. Εἶναι κολάσιμος δολοφονητής ἀπὸ τὸ ναυπηγεῖον τῆς Τουλῶνος, καὶ φέρον εἰς τὸν ὦμον του τὰ γράμματα Τ. Φ. ὡς δύνασθε νὰ τὸ ἰδῆτε, ἂν τὸ πλῆθος μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ πλησιάσωμεν εἰς αὐτόν.

Ἡ κυρία Μελλᾶ ἔμεινεν ὡς κεραυνόβλητος, καὶ ἡ φωνὴ τῆς ἐξέλιπεν, ὥστε δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἀποκριθῇ.

Μόλις δ' ἀφ' οὗ ἐφθασαν εἰς τὴν προξενικὴν οἰκίαν, ἐκεῖ ἐδόθησαν αἱ ἐκατέρωθεν παράδοξοι ἐξηγήσεις, αἵτινες ἐπέφερον τέλος τὴν φυσικὴν καὶ νόμιμον λύσιν αὐτοῦ τοῦ δράματος. Ὅλα τὰ ὑπὸ τοῦ πλαστογράφου κλαπέντα δικαιώματα ἀπεδόθησαν εἰς τὸν ἀληθῆ Ἀλβέρτον Κεβριάνον.

Αἱ παντοῖαι καὶ βαθεῖαι συγκινήσεις τῆς ἐσπέρας ταύτης δὲν ἐπέτρεψαν εἰς τὰς δύο κυρίας νὰ δεχθῶσι τὸν Ἀλβέρτον ἀξίως. Ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον ἀ-

νεξάντλητοι ἦσαν οἱ ἔπαινοι τῆς Κ. Μελλᾶ καὶ τῆς θυγατρὸς τῆς ὑπὲρ τοῦ νέου καὶ ὠραίου σωτῆρός των, καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ προξένου ἀπεφασίσθη νὰ τελεσθῇ ὁ γάμος τῆς Ἄννης καὶ τοῦ Ἀλβέρτου εἰς τὴν πρωτεύουσάν ἐκκλησίαν τῆς Τουλῶνος, καὶ νὰ παρακληθῇ ὁ ναύαρχος νὰ υπογράψῃ τὸ συμβόλαιον.

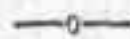
ΠΕΡΙ

ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ

ΤΩΝ

ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ. (*)

(Ἐκ τοῦ Χαρικλέους τοῦ Βεκκέρου).

Ἐπιχειρῶν διὰ τῆς συναφῆς ὄλων τῶν εἰς τὰ συγγράμματα τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος σποράδην εὐρισκομένων εἰδήσεων καὶ σημειώσεων νὰ δώσω ἀκριβῆ τινα ἰδέαν τοῦ ἰδιαιτέρου τρόπου, καθ' ὃν ἐγένετο ἡ ἀνατροφή τῆς ἐλευθέρας Ἑλληνικῆς νεολαίας, καὶ οὕτω νὰ παραστήσω ὅσον τὸ δυνατόν λεπτομερεῖν εἰκόνα τοῦ ἀρχομένου καὶ κατὰ μικρὸν εὐρυνόμενου κύκλου τῆς ἐκάστοτε ἐπὶ τὰ πρόσω προβαίνουσας ζωῆς, δὲν θὰ περιορισθῶ μόνον εἰς ὅσα ἀποβλέπουν τὴν πνευματικὴν διάπλασιν καὶ τὴν ἀνατροφήν καθ' ὑψηλοτέραν σημασίαν τῆς λέξεως, ἀλλὰ μᾶλλον θὰ πραγματευθῶ περὶ πάσης ἐν γένει τῆς φροντίδος, τὴν ὁποίαν κατέβαλλέ τις διὰ τὴν σωματικὴν θεραπείαν τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, διὰ τὰς πρώτας παιδικὰς ἐνασχολήσεις, διὰ τὴν παιδείαν αὐτοῦ εἰς τὰ ἥθη καὶ τὴν εὐτυχισμένην, καὶ κατὰ τὰ παραμικρότατα ἀκόμη. Καὶ δὲν νομίζω παντάπασιν ἀξιοκατάκριτον τὸ νὰ διατρέψω πολὺ εἰς τὸν παιδικὸν θάλαμον, εἰς τὰ παίγνια τῶν μικρῶν, ἢ εἰς τὰ ἄσματα καὶ παραμύθια τῶν τιτθῶν καὶ τῶν θεραπειῶν Ἀρεῦ τοῦ οἰκιακοῦ βίου μόνον τὴν παράστασιν ἐξέλεξα ὡς θέμα τῆς πραγματείας μου, πῶς ἡδυάνην τὴν οἰκιακὴν ἀγωγὴν ὡς πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν νὰ θεωρήσω ὀλιγωτέρου λόγου ἀξίαν, παρὰ τὴν εἰς τὰ γυμνάσια καὶ τὰ τῶν γραμματικῶν σχολεῖα ἐκπαίδευσιν;

Κατὰ ταύτην λοιπὸν τὴν ἐννοίαν ἡ ἀνατροφή, ΠΑΙΔΕΙΑ παρ' Ἑλλήσιν, ἀρχίζει ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς

(*) Μικρὸν μέρος τῆς πραγματείας ταύτης ἐτυπώθη ἄνευ τῆς ἀδείας μου εἰς τὸ ΙΔ'. Τεύχος τῆς Μνημοσύνης.

Σήμερον δὲ, ἐπιθεωρήσας τὴν πραγματείαν ὅλην, καὶ ἐπενεγκὼν πολλὰς διορθώσεις καὶ προσθαφαιρέσεις, τὴν δημοσιεύω διὰ τῆς Ν. Πανδώρας.

γεννήσεως, καὶ εἶναι κατὰ τὸν Πλάτωνα (1) ἡ παίδων ὁδὸς τε καὶ ἀγωγή πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου λόγον ὀρθὸν εἰρημέρον· τούτέστιν ἡ ἀγωγή καὶ ὁδηγία τοῦ παιδίου μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ὁ νέος ὡς αὐτεξούσιος πολίτης ὑπαίκει ἀμέσως εἰς τοὺς νόμους. Τί δὲ ἐπραττον οἱ γονεῖς ἐπὶ τούτῳ κατὰ διαφόρους βαθμοὺς τῆς ἡλικίας πληροφορούμεθα ἐκ τοῦ «Ἡλιοδώρου» (2). «Οὐκ ἐπὶ τοιαύταις μὲν ἐλπίσιν. ὁ Ἀθηναῖος, τόκθε ἀνιτρεφον, ἔλεγεν· ἀλλὰ τοῦ γήρως τοῦ ἐμοῦ βακτηρίαν ἔσεσθαι προσδοκῶν, ἐπειδὴ τάχιστα μοι ἐγένετο, ἐλευθερίῳ τε τριφῆς μεταδούς, καὶ τὰ πρῶτα τῶν γραμματίων διδάξαμενος, εἰς τοὺς φράτορας καὶ γεννήτορας εἰσαγαγὼν, εἰς ἐφήβους ἐγγράψας, πολίτην ὑμέτερον ἀποφύγων· πάντα τὸν βίον ἐπὶ τούτῳ τὸν ἐμὸν ἐσάλευον.»

Ἡ ἀναιμοσύνη τῶν ἡθῶν ἀναφαίνεται ἤδη εἰς τὴν πρώτην θεραπείαν τοῦ παιδίου. Εἰς ἅπασαν τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα, ὡς φαίνεται, τὸ ἀρτιγέννητον παιδίον μετὰ τὰ πρῶτα λουτρά περιτετελεύτητο εἰς σπάργαν, ἐκτὸς τῆς Σπάρτης (3) ὅπου τὸ ΣΠΑΡΓΑΝΙΖΕΙΝ ἐφαίνετο ἐναντίον τοῦ προσφιλοῦς αὐτοῖς συστήματος τῆς σκληραγωγίας. Τούναντίον ὁ Πλάτων (4) τὸ ἐπιδοκιμαζέει· μέχρι δὲ οὗ ἐτοῖν τὸ γαρόμενον σπαργανῶν. Ἀλλ' ἂν ταῦτα τὰ σπάργαντα πάντοτε σημαίνωσιν ἀπλῶς τὰ παρ' ἡμῖν συνήθη, ἀμφιβάλλομεν πολὺ, καθ' ὅσον εἰκάζεται ἐκ τῶν ἐξῆς λόγων τοῦ Ἀριστοτέλους· πρὸς δὲ τὸ μὴ διαστρέφασθαι τὰ μέλη (τῶν παιδίων) δι' ἀπαλόνητα χρώνται καὶ νῦν ἔνια τῶν ἔθνων ὀργάνοις τοῖς μηχανικοῖς, ἃ τὸ σῶμα ποιεῖ τῶν τοιούτων ἀστραβές.

Τὴν πέμπτην ἡμέραν (κατὰ Σουλῆαν) ἐτελεῖτο πρὸς πανήγυριν τοῦ οἰκιστοῦ συμβάντος ἡ πρώτη ἐρρτή τὰ Ἀμφιδρόμια, ἣτις καὶ ὁρ μιάμφιον ἡμᾶρ λέγετη παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ. Ἡ μαῖα ἡ ἀπλῶς μια τῶν εἰς τὴν γέννησιν παρευρεθεισῶν γυναικῶν περιέφερε τὸ παιδίον εἰς τὴν ἐστίαν τῆς οἰκίας, ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα Ἀμφιδρόμια. Τὸ κυριώτερον χωρίον περὶ τούτου, ἐξαφαιρούμενον τῶν διαπαρήσεων τῶν μεταγενεστέρων γραμματικῶν, εὐρίσκεται παρὰ Πλάτωνι (5) ἂν καὶ εἰς σκωπτικὴν ἔννοιαν. Τοῦτο μὲν δὴ, ὡς εἶπε, μόλις ποτὲ ἐγεννήσαμεν, ὅτι δῆποτε καὶ τυγχάνει ὦν, μετὰ δὲ τὸν τόκον τὰ ἀμφιδρόμια αὐτοῦ ὡς ἀληθῶς οὐ κύκλῳ περιθρεκτέον τῷ λόγῳ, σκοποῦμεν, μὴ λάθῃ ἡμᾶς οὐκ ἄξιον ὅν τροφῆς τὸ γιγνόμενον κτλ. — Ἡ θύρα τῆς οἰκίας ἐστολίζετο μὲ στεφάνους, καὶ παρεσκευάζετο εὐωχία, εἰς ἣν ὁ Ἀθήνσιος (6) τὴν ῥάρανον σημειώνει ὡς νενομισμένην κατὰ τι χωρίον τοῦ ἐφίππου·

ὅπτιον τε τυροῦ χερρόνησίου τήμους,
ἔφειν τ' ἐλαίῳ ῥάρανον ἡγλαισμένην, κτλ.

Τὴν πέμπτην ἡμέραν ῥητῶς ὀνομάζει ὁ Σουλῆας Ἀμφιδρόμια, ἣν ΠΕΜΠΤΗΝ ἄγουσιν ἐπὶ τοῖς βρέφασιν· ἐν ᾗ ἀποκαθαίρονται τὰς χεῖρας αἱ συναφάμεναι τῆς μειώσεως. Τὸ βρέφος περιφέρουσι τὴν ἐστίαν τρέχοντες, καὶ δῶρα πέμπουσιν οἱ προσήκοντες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολυπόδας καὶ σπηπίας. Τούναντίον ὁ Ἡσύχιος λέγει· ἔστι δὲ ἡμερῶν ἑπτὰ ἀπὸ τῆς γεννήσεως, ἐν ᾗ τὸ βρέφος βασιτάζοντες περὶ τὴν ἐστίαν γυμνοὶ τρέχουσι (1). Κατὰ τὸν Πλάτωνα φαίνεται σχεδόν, ὅτι μετὰ τὰ Ἀμφιδρόμια ἐξέφισεν ὁ πατήρ τὴν γνώμην του, ἂν ἐμελλε νὰ τρέφῃ τὸ παιδίον· διότι ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ πατρὸς ἐρέματό ἢ νὰ δεχθῇ τὸ παιδίον, ἢ νὰ τὸ ἀποθήσῃ βαρβαρότης τόσῳ μᾶλλον ἀσυγχώρητος, καθ' ὅσον ἐπροστατεύετο ὑπὸ τοῦ νόμου. Μονὸν ἐν ὠχθαίᾳ ἐγένετο ὡς πρὸς τοῦτο ἐξαιρέσις, ἣτις τῶν τιμῶν αὐτῆς. Κατὰ τὸν Αἰλιανὸν (2) ὑπῆρχε νόμος παρὰ τοῖς Θηβαίοις· «ὅτι οὐκ ἔξεστιν ἀνδρὶ Θηβαίῳ ἐκθεῖναι παιδίον, οἷδ' εἰς ἐρημίαν αὐτὸ μῆψαι, θάνατον αὐτοῦ καταψηφισάμενος». Τὰ παιδία τῶν εἰς ἄκρον πτωχῶν ἀντρέφοντο δημοσίᾳ, ἔργον βεβαίως πολὺ φιλανθρωπικώτερον παρὰ τὴν πρότασιν τοῦ Ἀριστοτέλους (3), ὅστις ἀποδοκιμάζει μὲν τὴν ἀπόθεσιν, ἀλλὰ πρὸς ἀποφυγὴν ὑπερβολικοῦ πληθυσμοῦ συσταίνει τὴν ἀμύλωσιν!

Ἐν τούτοις φαίνεται ὅτι εἰς τοὺς νομίμους γάμους δὲν ἐγένετο τόση συχνὴ χρῆσις αὐτῶν τῶν ἀπανθρωπιῶν, ὅσον συνήθως νομίζεται. Τούλάχιστον ἡ δεινὴ αὕτη συμφορὰ ἐπέπιπτεν ὡς ἐπιτοπλεῖστον μόνον εἰς τὰ κορίσια, ἀλλὰ δὲν ἔμεινε τὸ πρᾶγμα πάντοτε μέχρις αὐτοῦ, ὥστε διὰ τῆς ἀποθέσεως ἡ πωλότης νὰ παρεδώσωσιν εἰς ἄδηλον πεπρωμένον τὰ τέκνα αὐτῶν, ἀλλ' ἡ θελήσις τοῦ πατρὸς τὰ προώριζε καὶ κατ' εὐθεῖαν εἰς θάνατον (4). Ἐπραττον δὲ αὐτὸ συνήθως διὰ ν' ἀποφύγῃσι τὴν περὶ συντηρήσεως πολλῶν τέκνων φροντίδα, ἢ διὰ νὰ μὴ διανεμηθῇ ἡ περιουσία εἰς πολλούς. Οὕτω λέγεται παρὰ τῷ Δόγγῳ (5)· «Ἄλλοι πατέρες ἐξέβηκαν τοῦτο τὸ παιδίον ὥς παιδίον πρεσβυτέρων ἄλλῃ ἔχοντες. Καὶ, «Ὡμην ἱκανὸν εἶναι τὸ γένος, καὶ γεγόμενον ἐπὶ πᾶσι τοῦτο τὸ παιδίον ἐξέβηκα, οὐ γνωρίσματα ταῦτα συνεκθεῖς, ἀλλ' ἐντάφια.» Ἐπειτα ὁμῶς καὶ τῶν υἱῶν δὲν ἐφείδοντο (6).

Τούναντίον πολὺ συχνὰ συνέβαινε τὸ τοιοῦτον εἰς τὰ ἐκ παρὰ νόμου γάμου γεννηθέντα παιδία, καὶ εἰς τοιαύτας περιπτώσεις εὗρισκον τὴν εὐκαιρίαν αἱ ἀγονοὶ γυναῖκες ν' ἀγοράζωσι ξένα παιδία, καὶ νὰ τὰ εἰσποιῶνται. «Ἐπίσταμαι γάρ, λέγει Δίων ὁ Χρυσόστομος, (7) ὅτι αἱ μὲν ἐλευθεραὶ γυναῖκες ὑπεβάλλονται πολλὰς δι' ἀπαιδίας, ὅταν μὴ δόκωται αὐταὶ κεῖσθαι.» Σχεπότερον δὲ μαρτυρεῖ ὁ

— ἔπειτα πῶς

οὐ στέφντας οὐδεὶς ἐστὶ πρόσθε τῶν θυρῶν,
οὐ κνῖσθ' κρούει ῥινὸς ὑπεροχὰς ἄκρας,
Ἀμφιδρομίων ὄντων; ἐν οἷς νομίζεται

(1) Νόμ. II. (2) Αἰθιοπ. 4, 43.

(3) Πλούταρχ. Κυκ. 46. (4) Νόμ. VII.

(5) Θεαίτ. σ. 160. (6) IX, 10.

(1) Παράτ. Ἀρποκρ. Ἑτυμ. μ. Ἀριστ. Λυσιστρ. 757.

(2) Ποικ. ἱστ. II, 7. (3) Πολ. VII, 46.

(4) Τερεντ. Ἑαυτ. IV, 4, 21. (5) Ποιμ. IV.

(6) Τερ. Ἀδελφ. V, 3, 23. (7) Δόγ. XV.

Δημοσθένης λέγων κατὰ Μαιδίου, «καὶ τίς οὐκ οἶ-
δε ὁμῶν τὰς ἀπορήτους, ὥσπερ ἐν τραγωδίᾳ,
τοῦτον γοῶν; ὃ δὲ δύο τὰ ἐναντιώτατα συμβέβηκεν
εἶναι, ἢ μὲν γὰρ ὡς ἀληθῶς μήτηρ, ἢ τεκοῦσα αὐ-
τὸν πλεῖστον ἀπάντων ἀνθρώπων εἶχε τοῦτον· ἢ
δὲ τεκοῦσα καὶ ἐποβαλομένη πασῶν ἦν ἀνθρω-
πότης γυναικῶν· σημείον δὲ, ἢ μὲν γὰρ ἀπέδοτο
κῆδος γενόμενον, ἢ δ' ἐξὸν αὐτῇ βαλτίω πρὸς
εἶναι τῆς ἑσθῆς τιμῆς, τοῦτον ἡγόρασαν. » Ὁμοίον τι
ἐννοεῖ καὶ ὁ Λυσίας (1) λέγων Θεόκριτον τὴν Ἐλα-
φροστίτου καλούμενον, καθὼς καὶ οἱ ἐκ λαθραίας
μίσθους γεννώμενοι Σχότιοι ὀνομάζονται,

Ἀλλὰ κατὰ τὴν δεκάτην ἡμέραν ἐτελεῖτο ἡ κυ-
ριωτέρα ἐορτή, ἥτις καὶ διὰ τοῦτο δεκάτη λέγεται.
Κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν ἐπροσκαλοῦντο οἱ συγγενεῖς
καὶ φίλοι πρὸς ἐκτελεσθῆναι θυσίας καὶ πρὸς εὐωχίαν·
ὅθεν καὶ δεκάτην θύειν, καὶ ἐορτῇ. Ἡ ἐορτὴ αὐ-
τῇ ἰσχυρὴν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὡς ἀποδείξει ὅτι
τὸ παιδίον ἀνεγνωρίσθη παρὰ τοῦ πατρὸς ὡς γνή-
σιον (2). Ταύτην ἐννοεῖ καὶ ὁ Πλάτων (3) ἀπαγο-
ρεύων τοὺς κνηροῦς ἀπὸ τοῦ νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὰς
τῶν παίδων ἐπιτελεσιώσεις, ἢ γενέσεις. »

Ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ, μάλιστα δὲ οἱ συγγενεῖς, καὶ
οἱ δοῦλοι ἀκόμη ἐδίδον κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν
δῶρα εἰς τὸ παιδίον. Ἐκτὸς δὲ τούτου ταύτην τὴν
ἡμέραν ἐλάμβανε τὸ παιδίον τὸ ὄνομα τοῦ ὡς βλέπο-
μεν παρ' Ἀριστοφάνει Ὀρν. 922.

οὐκ ἔστι θύω τὴν δεκάτην ταύτης ἐγώ;
καὶ τοῦνομ' ὥσπερ παῖδ' ὦν, νῦν δὲ θέρην.

Ἀλλὰ τοῦτο ἐγίνετο καὶ τὴν ἐξοδόμην ἡμέραν κατὰ
τὴν Ἀριστοτέλην (4) « τὰ πλεῖστα δ' ἀναιρεῖται
πρὸ τῆς ἐξοδόμης, διὸ καὶ τὰ ὀνόματα τότε τί-
θενται, ὡς πιστεύοντες ἤδη μᾶλλον τῇ σωτηρίᾳ. »
Ἐνίοτε δὲ καὶ κατὰ τὰ Ἀμφιδρόμια ἴσως, ἂν αἱ παρ'
Ἡσυχίου, καὶ τοῖς τοῦ Πλάτωνος (Θεαιτ.) σχολια-
σταῖς εἰδῆται, ἔχονται ἀληθείας. Ἐν τούτοις ὁ Σου-
δᾶς (ἐνθ. ἀνωτ.) ῥητῶς προσθέτει· α τῇ δεκάτῃ δὲ
τοῦτομα τίθενται.

Τὸ ὄνομα προσδιώριζε κανονικῶς κυρίως ὁ πατήρ,
ἀλλὰ καὶ ἡ μήτηρ ὅχι σπανίως, ὡς ἡ Ἰσκάστη παρ'
Εὐριπίδῃ (5) λέγει:

— τὴν μὲν Ἰσμήνην πατὴρ

ὀνόμασε· τὴν δὲ πρόσθεν Ἀντιγόνην ἐγώ.

ἐνίοτε δὲ καὶ διεπληκτίζοντο περὶ τούτου οἱ σύζυγοι
μεταξύ των, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ Στρεψιάδης (6).

Μετὰ ταῦθ', ὅπως νῦν ἐγένεθ' υἱὸς οὕτως!

ἐμοί τε δὲ καὶ τῇ γυναικί, τῇ γαυρῇ,

περὶ τοῦνοματος ὅθι ταῦτ' ἐλοιδορούμεθα.

ὅστις ᾔθελε νὰ ὀνομάσῃ τὸν υἱὸν τοῦ κατὰ τὸν πάπ-
πον Φειδωνίδην. Ἐπειδὴ, ὡς φαίνεται, αὐτὸ ἦτο τὸ
συνθεστότον. Ἰστέον δὲ λέγει ὁ Εὐστάθιος (7) καὶ
ὅτι παλαιότατον ἔθος ἦν, τοὺς ἐγγόνους καλεῖσθαι
ταῖς τῶν πάππων ὀνόμασι· καὶ οὕτως ἀπαντᾷται
πολὺ συχνὰ μάλιστα εἰς τὸν πρεσβύτερον υἱόν· « ἀ-

ξιοῖ δ' αὐτὸς, ὡς δὴ πρεσβύτερος ὢν, τοῦτομ' ἔχειν
τὸ τοῦ πατρὸς πάππου » λέγει ὁ Δημοσθένης.
(1) Οὕτω μᾶς εἶναι γνωστὸν περὶ τοῦ Κίμωνος (2)
περὶ τοῦ Γρύλλου τοῦ Ξενοφώντος, τοῦ Φώκου τοῦ
Φωκίωνος κτλ. Ὅχι σπανίως δὲ ἐλάμβανε τὸ ἄρρεν
παιδίον καὶ τοῦ πατρὸς τὸ ὄνομα, ὡς π. γ. ὁ Δημο-
σθένης, ὁ Δημάδης κ. α. ἢ καὶ ὀλίγον παρηλλαγμένον,
καθὼς Νηυσίφιλος Νηυσινίκου, Καλλίστρατος Καλλι-
κράτους κτλ. (3). Καὶ εἰς ἀδελφῶν ὀνόματα ἀπαντῶν-
ται τοιαῦτα παρηγήσεις, ὡς π. γ. παρὰ Λυσία (4)
οἱ δύο ἀδελφοὶ Διόδωτος καὶ Διογείτων ὀνομάζονται.
Τέλος ἀπαντῶνται καὶ πραγματικῶς πατρωνυμικά,
ὡς π. γ. Φωκίων Φώκου.

Μικρὰν τινα παρέκβασιν κάμνομεν ἐδῶ περὶ τῶν
Ἑλληνικῶν ὀνομάτων. Οἱ Ἕλληνες δὲν ἐγνώριζον
συνήθως οἰκογενειακὰ ἢ γενεαλογικὰ ὀνόματα. Ἐν
μόνον ὄνομα ἤρκει πρὸς δηλοποίησιν τοῦ ἀτόμου, ὅτε
δὲ πλεῖστοι τοῦ ἑνὸς εἶχαν τὸ αὐτὸ ὄνομα, πρὸς
ἀποφυγὴν συγχύσεως προσετίθετο τοῦ πατρὸς τὸ
ὄνομα. Τοῦτο ἐλέγετο πατρόθεν ὀνομάζεσθαι (5).
Ἐκ τούτου λαμβάνων ἀφορμὴν ὁ Πausanias (6) ἀ-
ναφέρει τὸ σκοπιμώτερον ἔθος τῶν Ῥωμαίων· « Ἐπεὶ
καλοῦνται γε οὐ πατρόθεν αἱ Ῥωμαῖοι κατὰ
ταῦτά, ἑλληνοῖν, ἀλλὰ καὶ τρία, ὅποτε ἢ ὀλίγι-
στα, καὶ ἐτι πλεῖστα ὀνόματα ἐκάστοτε τίθεν-
ται. » Ἐκτὸς τούτου ἡ Ἀττικὴ ἀστεϊότης σημαντι-
κὴν εὐκολίαν παρεῖχεν εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον διὰ
παρωνυμίων πηγαζόντων ποικίλως ἀπὸ ἀλλοκότους
ιδιότητος ποικίλως δὲ καὶ ἀπὸ ἀπλᾶ συμβεβηκότα.
Οὕτω ὁ Δημοσθένης ἐκκλεῖτο μικρόθεν ΒΑΤΑΛΟΣ
(7), « ἐξ ὑποκορίσματός τινος τίτθης διότι ὡς
παιδίον ἐτραύλιζε (βατταρίζειν), ἂν καὶ ὁ Αἰσχίνης
δυσμενεστέραν τινα σημασίαν δίδῃ εἰς τὸ ὄνομα. Πα-
ράδειχ. Δημοσθ. περὶ Στεφ. Οὕτω διηγείται ὁ Εὐστά-
θιος (8) περὶ τοῦ ῥήτορος καὶ ποιητοῦ Διονυσίου· « ὅς
χαλκοῦς ἐκλήθη, διὰ τὸ συμβουλεύσαι Ἀθηναί-
οις χαλκῷ νομίματι χρῆσασθαι. » Πλήθος πα-
ρωνυμίων ἐκ πτηνῶν ἀπαντῶμεν παρ' Ἀριστοφάνει
Ὀρν. 1291.

Πέρδιξ μὲν εἰς κάπηλος ὀνομάζετο

Χωλός. Μανίππος δ' ἦν Χελιδὼν τοῦνομα.

Ὀπουντίω δ' ὀφθαλμὸν οὐκ ἔχων Κόραξ.

Κύρουδος Φιλοκλέει. Χηνναλώπης Θιαγένει.

Ἰδὺς Λυκαύργος. Χαίρεφώντι Νυκτερὶς κ.τ.λ.

Ὅστις ὁ ὀλίγον τι ψυχρὸς τραγωδοποιὸς Θεόγνης ἐ-
καλεῖτο Χίω (Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 138), καὶ ὡς γε-
νικὸν ἄττικόν ἔθος ἐθισσάμενοι τὰ τοιαῦτα ἐπίθετα,
κατὰ τι ἀπόσπασμα τοῦ Ἀναξανδρίδου (9)· Τῶν
δὲ τοιαύτων ἐπιθέτων ἃ ἐπὶ χλεῖν Ἀθηναῖοι παί-
ζοντες ἔλεγον, μνημονεύει Ἀναξανδρίδης ἐν
Ὀδυσσεὶ οὕτως·

(1) κ. Βοιωτ. ὀνόμ.

(2) Πλούταρχ. Κίμ. 4. (3) Ἰδ. Βοιωτ. εἰς Πίνδ.

Πυθ. IV. (4) κ. Διογέστ. (5) Ξενοφ. οἶκον. 7, 3.—

παράδ. Στοῦ. Τιτ. XLIV. (6) VII. 7, 4.

(7) Αἰσχ. κ. Τιμαρχ. (8) Εἰς Ἰλ. φ. 393.

(9) Παρ' Ἀθην. VI.

(1) κ. Ἀγοράτ. (2) Ἰσαῖ. π. Περὶ. κλ.

(3) Νόμ. VI. (4) Π. Ζώ. Ἰστ. VIII. 44.

(5) Φοιν. 57. (6) Νεφ. 60. (6) Εἰς Ἰλ. ε, 546.

Ἵμεῖς γὰρ ἀλλήλους αἰ χλευάζετε, οἷδ' ἀκριβῶς
 ἂν μὲν γὰρ, ἢ τις εὐπρεπῆς, ἱερὸν γάμον καλεῖτε,
 εἶν δὲ μικρὸν παντελῶς ἀνθρώπιον, σταλαγμὸν κ.τ.λ.

Περὶ ὁμοίων ἐπιθέτων τῶν ἐταίρων (οἷον Θεατροτρόφη, Κυνάμυια, Αἰξ, Ἵς, Ἀζίνη, Φθειροπούλη, Κλεψύδρα) θέλομεν πραγματευθῆ εἰς τὸ περὶ ἐταίρων ἄρθρον. Ἐπανερχόμεθα ἤδη εἰς τὸν περὶ τῆς πρώτης θεραπείας τῶν παιδίων λόγον.

Περὶ τῆς τροφῆς τῶν παιδίων εὐλόγως λέγει μὲν ὁ Πλούταρχος (1) «δεῖ δὲ αὐτὰς τὰς μητέρας τὰ τέκνα τρέφειν, καὶ τούτοις ὑπέχειν τοὺς μα-
 στούς. » Ἀλλὰ τοῦτο σπανίως ἐγίνετο, τοῦλάχιστον εἰς τὴν εὐκατάστατον μερίδα τῶν πολιτῶν, καὶ ἡ χρῆσις τῶν τιθῶν ἦτο κοινοτάτη. Ἡ δὲ τιθὴ δὲν ἦτο πάντοτε θεράπαινίς τις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἀκόμῃ πτωχαὶ πολίτιδες (ἴσται) ἀνεδέχοντο ἐπὶ με-
 σθῶ τὸ ἔργον τῆς τιθῆς. «ἔπειτα, λέγει ὁ Δημοσθένης (2), κάκεινο περὶ τῆς μητρὸς εἰρηκεν, ὅτι ἐ-
 τίτθευοεν· ἡμεῖς δὲ ὅτε ἡ πόλις ἠτύχει, καὶ πάν-
 τες κακῶς ἔπραττον, οὐκ ἀγνούμεθα τοῦτο γενέσθαι
 . . . καὶ νῦν ἀστὴς γυναῖκας πολλὰς εὐρήσετε
 τιτθενοῦσας. » Καὶ μάλιστα ὑπῆρχον σπαρτιάτιδες
 τιθκαί, ὀνομαστικῶς ἐξόχως εἰς τὴν τῶν παιδίων θε-
 ραπείαν, καὶ τὰς ἡγόραζον οἱ Ἀθηναῖοι, καθὼς μᾶς
 διηγείται ὁ Πλούταρχος (3) περὶ τῆς τοῦ Ἀλκιβιά-
 δου. «Ἦν δὲ περὶ τὰς τροφούς ἐπιμέλειά τις μετὰ
 τέχνης, ὥστ' ἀνεῦ σπαργάνων ἐκτρέφουσας τὰ βρέφη,
 διὸ καὶ τῶν ἐξωθεν ἐνιοι τοῖς τέκνοις Λακωνικάς
 ἐωνοῦντο τιθῆς· καὶ τὴν γε τὸν Ἀθηναῖον Ἀλκιβιά-
 δην τιθεύσασαν Ἀμύκλαν ἱστοροῦσι γεγονέναι Λα-
 κωνίαν. »

Ἐκτὸς τῆς φυσικῆς ταύτης τροφῆς, καὶ πρὸ αὐτῆς
 ἀκόμῃ ἴσως, ἐδίδον συνήθως εἰς τὰ παιδία μέλι (4).
 Ὅτε δὲ ἦσαν εἰς ἡλικίαν, καθ' ἣν ἐδύναντο νὰ λάβω-
 σι στερεωτέραν τροφήν, τὰ ἔτρεπον κατὰ τινὰ τρό-
 πὸν ὅχι πολὺ ἀξιούστατον. Ἡ τιθὴ ἐμάσα τὴν
 τροφήν, καὶ τὴν ἐδίδεν εἰς τὸ παιδίον (μασωμένη
 λεῖτε). οὕτω λέγει ὁ Θεόφραστος περὶ τοῦ ἀηδοῦς,
 αὐτὸ παιδίον τῆς τίθης ἀρελόμενος μασώμενος σιτί-
 ζειν αὐτός· καὶ ὁ Ἀριστοφάνης ἱππ. 717.

καθ', ὥσπερ αἱ τίθαι γε σιτίζεις κακῶς
 μασώμενος γὰρ τῇ μὲν ὀλίγον ἐντιθεῖς,

τοῦτο ἐλέγετο καὶ ἰωμίζειν. Ἀπίστευτόν τι διη-
 γεῖται ὁ Ἀθήναιος (5) ὅτι κάπποιος διετήρησεν τὸ
 ἔθος τοῦτο καθ' ὅλην τὴν ζωὴν του. «Σάγαριν τὸ
 Μυριανδυνὸν ὑπὸ τρυφῆς σιταῖσθαι μὲν μέχρι γῆρας ἐκ
 τοῦ τῆς τίθης στόματος, ἵνα μὴ μασώμενος πονή-
 σαιεν. »

Καθ' ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν λοιπὴν θεραπείαν, ἀπαν-
 τῶμεν τὴν κοιτίδα κατὰ πρῶτον ὑπὸ Πλούταρχου
 (6) μνημονευομένην· αὐτὸ μὴ δεῖ τὰ νεογνά ἀκίνητα
 εἶναι, καὶ ἀποτίθεσθαι ἐν ἀκινήτοις. — οἷά τιςιν εὐκί-

νητα κλινίδια μεμυχάνηται πρὸς τὴν τῶν παιδίων
 εὐνὴν (εἰάν τὰ τελευταῖα δὲν ἦνε λέξεις τοῦ Πρό-
 κλου). » Τοῦλάχιστον ὁ Πλάτων καὶ τοὶ μνημονεύει
 τὴν αἰώσαν, περὶ τῆς κοιτίδος δὲν ἀναφέρει τίποτα,
 ὅστις (1) βεβῶως δὲν ἤθελε τὴν σιωπήσει, ἐνῶ ἐπί-
 σης συγκαίνει πολὺ τὴν κίνησιν, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιτάσσει
 αὐτὴν κύουσαν περιπατεῖν, καὶ αὐτὰς τριφούς τὰ παι-
 δία ἢ πρὸς ἀγροὺς ἢ πρὸς ἱερά, ἢ πρὸς οἰκίους ἀεὶ πη-
 φέρειν. » Ἀληθινὰ ἀναφέρεται μὲν συχνότερα ἡ σκά-
 φη καὶ ὁ Ἀριστοτέλης (2) λέγει, «ἐν τῇ Τυροὶ διὰ
 τῆς σκάφης (ἢ ἀναγνώρισις τῶν παιδίων),» ἀλλ' ὅσον
 καὶ ἂν μετ' ἐχειρίζοντο τὴν σκάφην εἰς τοιοῦτον σκο-
 πόν, ὡς καὶ παρὰ Θεοκρίτῳ (3) τὴν ἀσπίδα, μολα-
 ταῦτα κένεν χωρὶον δὲν ὑπάρχει εἰς τοὺς ἀρχαίους
 συγγραφεῖς, ὅπου πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν ἰδιαιτέραν
 κοιτίδα (κούναν).

Βέβαιον δὲ εἶναι ὅτι αἱ μητέρες καὶ αἱ θεράπαιναι
 περιέφερον τὰ παιδία εἰς τὰς ἀγκάλας, σείοντα αὐ-
 τὰ καὶ ἄδουσαι, καθὼς καὶ τώρα, διὰ νὰ τὰ κοιμή-
 σουν, καθὼς μᾶς τὸ περιγράφει ὁ Πλάτων· αἰνίκε
 γὰρ ἂν που βουλευθῶσι κατακοιμίζεσθαι τὰ δυσυπνοῦν-
 τα τῶν παιδίων αἱ μητέρες, οὐχ ἡσυχίαν αὐτοῖς
 προσφέρουσιν, ἀλλὰ τὸν παντίον κίνησιν ἐν ταῖς ἀγ-
 κάλαις αἰεὶ σείουσιν καὶ οὐ σιγῇ, ἀλλὰ τινὰ μελω-
 δίαν. » Ταῦτα τὰ ἄσματα πάντως ἐννοεῖ καὶ ὁ Ἀρι-
 στοτέλης (4) λέγων· «διὰ τί ῥυθμῶ καὶ μέλει καὶ ὁ-
 λως ταῖς συμφωνίαις χαίρουσι πάντες; — σημεῖον
 δὲ τὰ παιδία εὐθὺς γεόμενα χαίρειν αὐτοῖς. » Τὰ
 τοιαῦτα ἄσματα ἐκαλοῦντο βαρκαλλήματα ἢ κατα-
 βαρκαλλήσεις (5). Παρὰ Θεοκρίτῳ (6) ἀπαντῶμεν
 τοιοῦτόν τι ἄσμα, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι μὲν ἰδιαιτέρον
 ἄσμα ὑπνυ, ἀλλὰ λέγεται περὶ Ἀλκυμένης κατακοι-
 μίζουσας τὰ διδυμά της :

Ἀπομένα δὲ γυνὰ κερκιδᾶς μυθήσατο παῖδων.
 εὐδαί' ἐμὸ βρέφα γλυκερὸν καὶ ἐγέρσιμον ὑπνυ.
 εὐδαί' ἐμὰ ψυχὰ, οὐ' ἀδελφεῶ, εὐσυνά τέκνα.
 ὀλβιοὶ εὐνάζοισθε, καὶ ὀλβιοὶ ἀῶ ἴεσθε.

Τοιαῦτά τινα συνέβαινον εἰς τὸν παιδικὸν θάλα-
 μον τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Πρὸς συμπληρωσιν δὲ
 τῆς εἰκόνης δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ἀκόμῃ χωρὶς
 τινα, ὡς Ἀριστοφ. Νεφ. 1383 κ. ἐ. Αὐτιστ. 1410.
 Λυσίου π. Ἐρατοσθ. φόν. σ. 10—15.

Οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἐπιδεδῶν, ὡς φαίνεται, νὰ προτρέ-
 πωσι τὰ παιδία εἰς τὸ περιπατεῖν, καὶ πολυάριθμοι
 θεράπαιναι περιέφερον αὐτὰ εἰς τὰς ἀγκάλας καθι-
 στὼν τοῦτο καὶ παντὴ περιτόν. Ἰς πρὸς τὴν ὁμο-
 μασίαν δὲ, ἢ ἡ διάκρισις τῶν ὀνομάτων, τὴν ὁποίαν
 κῆναι ὁ Εὐστάθιος (7) «παιδίον τὸ τρεφόμενον ὑπο-
 τιθῆς, παιδάριον τὸ περιπατοῦν καὶ ἤδη λέξεως ἀν-
 τιλαμβανόμενον.» πρέπει νὰ λαμβάνηται εἰς στανὴν

(1) π. παῖδ. ἀγων. σ.

(2) κ. Εὐδουλ. (3) Λυκ. 16.

(4) Ἰδ. Βο κ. εἰς Πινδ. Ὀλύμπ. VI (5) XII. 10.

(2) Ἀπόσπ. εἰς Ἠσίοδ. 45.

(1) Νόμ. VII.

(2) Ποι. 16. () Εἰδ. XXIV, 10.

(4) Προβλ. XIX, 38. (5) Ἀθην. XIV, 10.

(6) Εἰδ. XXIV, 6.

(7) Εἰς ἰλ. I, 518.

σημασίαν ἀμφιβάλλομεν πολὺ, ἂν καὶ παρὰ Πολυδεύκει (1), ὅπου αἱ ὀνομασίαι πάντως φαίνεται ὅτι εἶναι διατεταγμέναι κατὰ τὰς διαφόρους ἡλικίας, τὸ παιδάριον ἔπεται μετὰ τὸ παιδίον. Οἱ παῖδες, ἐννοεῖται ὅτι καὶ τὰ κοράσια, ἔμενον καὶ ἔπειτα ἀκόμη ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν μητέρων καὶ τῶν θερπικινῶν κατὰ τὸν Πλάτωνα (2) μέχρι τοῦ ἔκτου ἔτους, καὶ εἰς τὸ χρονικὸν αὐτὸ διάστημα δὲν ὑπῆρχε καμία διάκρισις μετὰ τὴν τῶν ἀρρένων καὶ τῆς τῶν κορασίων ἀνατροφῆς.

Ὅτι ἐδίδοντο εἰς τὰ παιδία καὶ παίγνια παντὸς εἴδους πρὸς διέχυσιν εἶναι φυσικώτατα. Αὐτὰ ἐκρέμαντο ἐν μέρει εἰς τὸν τράχηλον τῶν παιδίων, καὶ διὰ τοῦτο δέραια ἢ περιδέραια ὠνομάζοντο. Ἰδίως δὲ τὰ ἐκρέμων εἰς τὸν τράχηλον τῶν παιδίων, τὰ ὅποια ἐμελλον νὰ ἀποθέτωσι, διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς γνωρίσματα· «καθὰπερ τὰ δέραια τοῖς ἐκτιθεμένοις παιδίοις, ἵνα μὴ ἀγνοῦται.» λέγει Δίων ὁ Χρυσόστομος (3). Καὶ ὁ Ἀλκίφρων (4). «τοῦτο (τὸ παιδίον) μετὰ τῶν σπερχάνων, δέραιά τινα καὶ γνωρίσματα περιθεῖται, ἔδωκαν κομίζεσθαι ἐπὶ τὰς ἀκρωρεῖας τῆς Πέρνιθος.» Ἐν τούτοις καὶ ἄλλα πράγματα ἐδίδοντο εἰς τὰ ἀποτιθέμενα παιδία (5).

Τὰ τοιαῦτα παίγνια ἦσαν τὰ πλεῖστα ἐκ μετὰλλου, ὅθεν καὶ οἱ Ῥωμαῖοι *cerependia* τὰ ὠνομάζον. Ἐκτὸς τούτων ἦσαν συνήθη καὶ ἰδιαίτερα παιδικὰ κρύταλα· τὰ ὅποια παρὰ τοῖς Ἕλλησι *πλαταγαὶ* ὠνομάζοντο, καὶ ἐφευρετὴς αὐτῶν λέγεται ὁ Ἀρχύτας, «καὶ τὴν Ἀρχύτου πλαταγὴν», λέγει ὁ Ἀριστοτέλης (6), οἷεσθαι γίνεσθαι καλῶς, ἢ διδόναι τοῖς παιδίοις, ὅπως χρώμενοι ταύτῃ μὴδὲν καταγνώσκει τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν.» Ὅτι δὲ μᾶς ἐνδιαφέρει εἶναι ὅτι ἀπαντῶμεν μνημονευόμενα καὶ ἄλλα παίγνια συνήθη καὶ παρ' ἡμῖν οἷον σκεῦος κτλ. Οὕτω λέγει ὁ Στραβιανὸς (Ἀριστοφ. Νεφ. 861).

— καγὼ τοί ποτε

ὅν πρῶτον ὁδὸν ἔλαθον Ἥλιαστικόν

ὅτ' ἐπιδόμην σοι Διασίους ἀμαξίδα.

ὁ δὲ Πολυδεύκης (7) τὸ ἐπεξηγεῖ «ἡ δὲ ἀμαξίς ἀμαξίον μικρὸν καὶ παίζειν (·) τοῖς παιδίοις.» Οὕτως ὁ Πανσκήνιος (8) μετὰ τῶν ἀναθημάτων τῶν ἐν τῷ ναῷ τῆς Πρας εἰς τὴν Ὀλυμπίαν ἀναφέρει κλίνην μικρὰν ἐλεφαντοστόλιτον, τὴν ὁποῖαν «Ἰπποδαμείας λέγουσιν εἶναι παίγνιον.» Τοιαῦτα παίγνια ἐπλάττον μάλιστα καὶ αὐτὰ τὰ παιδία κατὰ τὰς δυνάμεις τῶν, ὡς βλέπομεν ἐπίσης παρ' Ἀριστοφάνει (Νεφ. 878):

εὐθὺς γέ τοι παιδάριον ὅν τυννοῦτον
ἐπλάττειν ἔνδον οἰκίας, ναῦς δ' ἐγλυφέν
ἀμαξίδα τε σκυτίνας εἰργάζετο,
καὶ τῶν σιδίων βατράχους ἐποίει.

Καὶ ὁ Λουκιανὸς διηγεῖται περὶ ἑαυτοῦ (9) «ὁπότε

γὰρ ἀφεθείην ὑπὸ τῶν διδασκάλων, ἀποξέων ἂν τὸν κηρὸν ἢ βίαν, ἢ ἵππους, ἢ καὶ νῆ Δι' ἀνθρώπους ἀνέπλάττον.» Παράβ. Πλούταρχ. Διον. 9.

Ἐξόχως δὲ δὲν ἐλειπον αἱ κόραι, καὶ οἱ κοροπλάθοι ἢ κοροπλάσται εἶχον ἤδη εἰς τὴν ἀγορὰν τοιαῦτα παίγνια πρὸς πώλησιν. Ἀλλ' αὐταὶ αἱ κόραι ἦσαν βεβαίως ἄλλου εἴδους παρὰ τὰ παίγνια τῶν ἡμετέρων κορασίων (κούκλαις). Ἦσαν πεπλατμέναι ἀπὸ πηλὸν καὶ μεζωγραφίας, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ πολλῶν χωρίων τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ἐξ ὧν ἐν μόνον ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα ὡς τὸ κυριώτερον, τὸ τοῦ Λεξιφάνους· «ὡς νῦν γε ἐλελήθεις σαυτὸν τοῖς ὑπὸ τῶν κοροπλάθων εἰς τὴν ἀγορὰν πλαττομένοις εἰκότως, κεχρωσμένος μὲν τῇ μίλτῳ καὶ τῷ κυανῷ, τὸ δ' ἐνδοθέν πῆλινός τε καὶ εὐρυπτός ὢν.»

Ἔτερα συντροφικὰ παίγνια ἐφεύρισκον εὐκόλως αὐτὰ τὰ παιδία συνερχόμενα εἰς ἓν (1)· ἀλλὰ καὶ ὁ τροχός, καὶ ὁ στρόβιλος, καὶ αὐτὸς ὁ μεμίτον ἱπτάμενος κἀνθρος ἦσαν γνωστὰ εἰς αὐτοὺς, ὡς παρ' Ἀριστοφάνει Νεφ. 763:

Δινόδετον ὥσπερ μολομένην τοῦ ποδός.

Παράβ. Σφήκ. 1341. ὅπου ὁ σχολιαστὴς σημειοῖ «χρυσόμολομένην δὲ ζωφύον τι ἐστὶ κατὰ κἀνθρον, ξανθὸν, ὃ καὶ κατέχοντες οἱ παῖδες δεσμεύουσιν ἐκ τοῦ ποδός, καὶ ἀφίσαι πρὸς τὸν αἶρα.» Πληθος ἄλλων παιγνιδίων ἀναφέρει ὁ Πολυδεύκης (2), μετὰ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ἡ χαλκῇ μυῖα, ἐν εἶδος τυφλομυίας. τὴν περιγράφει δὲ ὡς ἐξῆς· «Ἡ δὲ χαλκῇ μυῖα, ταυὶ τῷ ὀρθαλμῷ περισφίγγαντες ἐνὸς παιδός, ὁ μὲν περιστρέφεται κηρύττων· χαλκὴν μυῖαν θηράσω· οἱ δὲ ἀποκρινάμενοι, θηράσεις ἀλλ' οὐ λήψει, σκύττει βυβλίνοι· παίουσιν αὐτὸν, ἕως τινος αὐτῶν λήψεται.» Αἶαν δ' εὐχάριστον καὶ χαρακτηριστικὸν αὐτοῦ τοῦ οἰκιακοῦ βίου εἰς τὴν αὐστηρὰν Σπάρτην εἶναι τὸ περὶ Ἀγησιλχοῦ ἀναφερόμενον· «Ἦν δὲ, λέγει ὁ Πλούταρχος (3), καὶ φιλότεκνος ὁ Ἀγησιλχος διαφερόντως, καὶ περὶ ἐκείνου τὸ τῆς παιδείας λέγουσιν, ὅτι μικροῖς τοῖς παιδίοις οὔσι κάλαμον περιδεθῆναι, ὥσπερ ἵππον, οἴκοι συνέπαιζεν· ὁφθαλμοὶ δὲ ὑπὸ τινος τῶν φίλων παρεκάλει μὴδενὶ φράσαι πρὶν ἂν καὶ αὐτὸς πατὴρ παιδῶν γένηται.»

Ἄλλως τε ἐπρόντιζον πολὺ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν παιδίων νὰ φυλάττωσι τὴν ἀξιοπρέπειάν των. Ὅτι δὲ καὶ οἱ γονεῖς ἐνώπιον τῶν τέκνων δὲν παρέβαινον τὸ ἀμοιβαῖον σέβας, πληροφαιρούμεθα ἐκ τινος χωρίου παρὰ Θεοκρίτῳ (4), ὅπου ἡ Γοργὼ πρὸς τὴν Πραξινόην λεγούσαν τὸν ἄνδρα τῆς φθογερῶν κακῶν, λέγει·

Μὴ λέγῃς τὸν τῶν ἀνδρῶν φίλα τοιαῦτα Δίωνα
τῇ μικρῷ παρεόντος.

Ἡ δὲ Πραξινόη ἐπὶ τούτοις ἐκφωνεῖ πρὸς τὸν παῖδά της·

Θάρσει, Ζωκυρίων, γλυκερὸν τέκος, οὐ λέγω ἀπρῶν.

Ὡς μέσον σωφρονιστικὸν διὰ τὰ παιδία συσταίνει ὁ Πλάτων (5) φυσικὰ ἰδίως τὸ γονυθετεῖν, καὶ ἔτι

(1) Πλάτ. Νόμ. VII. (2) IX, 122.

(3) Ἀγισ. 25. (4) Εἰδ. XV, 11. (5) Νόμ. V.

(1) II, 9. (2) Νόμ. VII. (3) Λόγ. IV.

(4) Επιστ. III, 63.

(5) Ἰδ. Λόγγ. Ποιμ. 1. Ἡλιοδ. Αἰθιοπ. II, 31. Ἀρισταίνετος. Επιστ. I, 1. (6) Πολ. VIII, 6.

(7) X, 168. (8) V, 20, 1.

(9) Ἐνύπν. 2, 1,

μᾶλλον τὸ καλὸν παράδειγμα· ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ αἱ πληγαὶ δὲν ἦσαν παντάπασιν τὸ τελευταῖον μέσον. Καὶ ὁ Πρωταγόρας λέγει παρὰ Πλάτωνι, καὶ μάλιστα ἐπιδοκιμαζών· «εἰ δὲ μὴ (πείθεται τὸ παιδίον), ὥσπερ ἐέλων διασπρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εὐθύρουσιν ἀπειλαῖς καὶ πληγαῖς.» Ἐν γένει αἱ πληγαὶ πολὺ συχνὰ μνημονεύονται· ἔπαιον δὲ τὰ παιδία μετὰ σαρδάνια ἢ μετὰ κρηπίδας, καθὼς λέγει ὁ Δουκιππὸς (1): «ἐπεὶ σαρδάνια γε χρυσῶ ἐς τὰς πυγὰς, ὥσπερ τα παιδία, παῖσθαι ἀξιοὶ ἄν εἴεν αἱ ἀπιστοῦντες.» Καὶ εἰς τὰ σχολεῖα ἡ συνήθης τιμωρίζ ἦσαν αἱ πληγαί. Καὶ καθὼς ἡ ῥάβδος (ferula) μᾶς εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὰ ῥωμαϊκὰ σχολεῖα, οὕτω καὶ ὁ Πλούταρχος (τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα ἀφορῶν) λέγει (2): «οὐδὲ μνημονεύει, ὅτι καὶ διδάσκαλος παίδων, ἐνὸς καθιζόμενος, ἐτέρους ἐνουθέτησεν.»

Ἐκτὸς τούτων εἶχον καὶ παντοῖα φόβητρα καὶ μύθους διὰ τὸ ἀποτρέψωσι τὰ παιδία ἀπὸ τὸ κακόν, ἢ κατὰ τὴν κοινὴν ἐράσιν ἀπὸ τρέλλας, καὶ νὰ τὰ φέρωσιν εἰς εὐπειθειαν. Ἐνταῦθα ἀνέκουσιν ἡ Ἀκκὴ καὶ ἡ Ἀλφειτὼ, πλάσματα τῆς φαντασίας, περὶ τῶν ὑποίων οὐδ' αὐτοὶ οἱ ἀρχαῖοι εἶχον εὐκρινῆ τινα ἰδέαν· τὴς μνημονεύει δὲ ὁ Χρύσιππος (3) ἐλέγχων τοὺς ἀποτρέποντας τὰ παιδία ἀπὸ τὸ κακόν δι' ἀπειλῶν τῶν θείων τιμωριῶν, αὗτος οὐδὲν διαφέροντα τῆς Ἀκκῆς καὶ τῆς Ἀλφειτῆς, δι' ὧν τὰ παιδάκια τοῦ κακοσχολεῖν αἱ γυναῖκες ἀπείργουσιν. Τοιαῦτα φανταστικά ὄντα ἦσαν καὶ ἡ Λάμια, ἡ Μορμὼ ἢ Μορμολύκη κτλ. «τοῖς τε γὰρ παισὶ, λέγει ὁ Στράβων (4) προσφερόμεν τοῖς ἡδέεις μύθους εἰς προτροπὴν· εἰς ἀποτροπὴν δὲ τοὺς φοβερούς· ἦτε γὰρ Λάμια μύθος ἐστὶ καὶ ἡ Γοργὼ, καὶ ὁ Ἐφιάλτης καὶ ἡ Μορμολύκη.» Τοιαύτη ἦτο καὶ ἡ Ἐμπουσα, ἥτις συγχέεται μετὰ τὴν Λάμιαν, ἢ ὡς περιληπτικὸν προσηγορικὸν σημαίνει συγχρόνως καὶ τὴν Λάμιαν. Ὅποιαν δὲ ἰδέαν εἶχον περὶ αὐτῶν οἱ ἀρχαῖοι πληροφαιρούμεθα ἐκ τῆς παρὰ Φιλοστράτῳ (5) περιγραφῆς· «ἡ χρηστὴ νύμφη μία τῶν Ἐμπουσῶν ἐστίν, ὡς Λαμίας τε καὶ Μορμολυκίας οἱ πολλοὶ ἡγοῦνται· ἐρῶσι δ' αὐταὶ οὐκ ἀφροδισίῳν μὲν, σαρκῶν δὲ, καὶ μάλιστα ἀνθρωπείων ἐρῶσι, καὶ πάλλονται τοῖς ἀφροδισίαις, οὗς ἄν ἐθέλωσι δαίσασθαι.» Παράβ. Λιβάνιον ἐν βίῳ τοῦ Αἰσχίνου, ὅπου λέγει περὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ· «ταύτην δ' ἐκ οκουτειῶν τόπων τοῖς παισὶ καὶ ταῖς γυναῖξιν ὁρμωμένην Ἐμπουσαν ὀνομασθῆναι, ἐπεὶ τοκτερινὸν γέντασμα ἢ Ἐμπουσα.» Ὅλα ταῦτα τὰ φόβητρα μετὰ ἐν γενικὸν ὄνομα ὀνομάζονται μορμολυκεῖα, παρὰ δὲ τῷ Εὐστάθιῳ (6) καὶ βέλκελοι. Ἐν παράδειγμα μητρὸς φοβερίζουσας οὕτω τὸ παιδίον τις ἀπαντῶμεν παρὰ Θεοκρίτῳ (7). Ἡ Πραξινόη θέλουσα νὰ ὑπάγῃ ἐξω,

πρὸς τὸ κατόπιν αὐτῆς τρέχον καὶ κλαῖον παιδίον τῆς λέγει·

— οὐκ ἄξω τὸ, τέκνον. Μορμὼ, δάκνει ἱππος.

δάκρυε, ὅσα θέλεις· χεῖρόν δ' οὐ δεῖσε γενέσθαι. (1)

ὅτι διὰ τοιούτων μορμολυκεῖων ἤρξαντο πολὺ ἡ δεισιδαιμονία καὶ ὁ περὶ φαντασμάτων φόβος, εἶναι φυσικώτατον. Ἀλλὰ περὶ τούτων ἄλλοτε.

Ἐν γένει δὲ ἤξευρον ὀνομαστὶ αἱ τίτθαι καὶ ἀθεράπαιναι πλήθος συμβεβηκότων καὶ παραμυθίων, δι' ὧν διεσκέδαζον τὰ παιδία, καὶ παροιμιώδεις καὶ τήντησαν οἱ μῦθοι τῶν γυναικῶν ἢ τίτθων. Οὕτω λέγει ὁ Σωκράτης λεπτῶς σκώπτων τὸν Ἰππίαν· καὶ γυνώσκται (σοὶ ὥσπερ ταῖς πρεσβύταις Οἱ ΠΑΙΔΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΗΛΕΩΣ ΜΥΘΟΛΟΓΗΣΑΙ.) Τοιαῦτα διηγήματα πάντως ἤθελον εἶναι τὴν μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἠθικῆς μορφώσεως τῶν παιδίων, ἐπεὶ δὲ συνήθως ἦσαν συνδεδεμένα μετὰ τῆς περὶ θεῶν διδασκαλίας, καὶ ἡ μυθολογία εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἐδέχετο ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς πᾶν τερατώδους. Τοῦτου ἐνεκα μακρότατα διαλέγεται ὁ Πλάτων (2) περὶ τῆς περὶ νοίας μετ' ἧς ἐπρεπε νὰ ἐκλέγωνται τὰ διηγήματα, ἐπεὶ δὲ οἱ νέοι· πειθόμενοι τοῖς μύθοις, οὓς ἐκ νέων παίδων, ἐπὶ ἐν γάλαξιν τρεφόμενοι, τροφῶν τε ἤκουον καὶ μητέρων,· ὕστερον δυσκόλως ἤθελον δώσει προτοχὴν εἰς ἀρθωτέρας ἰδέας. Ἀλλαχοῦ δὲ (3) λέγει περὶ τῶν μύθων· «ὧν δὲ νῦν λέγουσι τοὺς πολλοὺς ἐκβλητέον.» καὶ μετὰ τοῦτο ἐννοεῖ τὸν Ἡσίοδον καὶ Ὅμηρον, καὶ ἄλλους ποιητάς· «οὗτοι γὰρ ποὺ μύθους τοῖς ἀνθρώποις ψευδεῖς συντιθέντες ἐλεγόν τε καὶ λέγουσι.» Κυρίως δὲ ὁ Πλούταρχος (4) διαλαμβάνει ἐν ὀλίγοις τὴν τοῦ Πλάτωνος ἰδέαν· «καὶ μοι δοκεῖ, λέγει, Πλάτων ὁ δαιμόνιος ἐμμελῶς παραινεῖν ταῖς τίτθαις, μὴ τοὺς τυχόντας μύθους τοῖς παιδίοις λέγειν, ἵνα μὴ τὰς τούτων ψυχὰς ἐξ ἀρχῆς ἀνοίας καὶ διαφθορᾶς ἀναπύμπλασθαι συμβαίνει.» Ὁ δ' Ἀριστοτέλης (5) συσταίνει τὴν περὶ τούτων ὁροντίδα κυρίως εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῶν παιδονόμων.

Ὅποιοι δὲ ἦσαν οἱ συνήθεις μῦθοι δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἀπὸ πλείστα χωρία τοῦ Ἀριστοφάνους. Οὕτως ὁ Βδελυκλέων πρὸς τὸν Φιλοκλέωνα ἀρχίσαντα ἡδὴ τὴν διήγησιν δύο αἰσχυροτάτων συμβεβηκότων τῆς Λαμίας κ.τ.λ. λέγει (6):

ΒΔΕΛ. μή μοι γε μύθους· ἀλλὰ τῶν ἀνθρωπίνων οἷους λέγομεν μάλιστα τοὺς κατ' οἰκίαν.

ΦΙΛ. ἐγὼ δὲ τοῖσιν τῶν γε πάντων κατ' οἰκίαν ἐκείνων. ὡς οὕτω ποτ' ἦν μὲν καὶ γαλῇ —

Παράβ. Φιλοστράτον (7), ἀπὸ τῆς λέξεως τοῦ ὁποίου εἰκάζεται ὅτι οἱ Αἰσώπειοι μῦθοι ἦσαν οἱ συνηθέστατοι. Τοιαῦτα διηγήματα συχνὰ διεδίδοντο ὡς ἄσματα, οἷον φάλλει ὁ χορὸς τῶν γερόντων εἰς Ἀριστοφάνους Λυσιστράτην· «μῦθον βούλομαι λέξαι τιν'»

(1) Φιλόφ. 28.

(2) Π. Τ. ὑπὸ τ. θεῖου νόμ. βραδ. τιμ. 16.

(3) Παρὰ Πλούτάρχ. π. Στω. Ζητ. 15.

(4) Α', 2, 6.

(5) β. Ἀπολλων. Τυζν. IV, 25. παράβ. VIII, 7, 9.

(6) εἰς Ὀδυσσ. Α, 101. (7) Εἰδ. XV, 40.

(1) Παράβ. Εὐστάθ. 96. Ὀδ. Ν, 240. τὸ ἀναμορμύρειν, ἐξ οὗ καὶ ἡ μυθική Μορμὼ πλάττεται, δαιμονίον τι φοβερόν.

(2) Νόμ. X. (3) Πολ. II. (4) Π. Παίδ. ἀγ. 5.

(5) Πολ. VII. 17. (6) Σπῆκ. 1179.

(7) β. Ἀπολλων. Τυζν. V, 14.

ἐμὲν, ὅν ποτ' ἤκουσ' αὐτὸς ἐπὶ παῖς ὢν· μεθ' ἧς ἔκτονταστρηίδας, εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τὴν Σουηδίαν, εἰς τὴν Ρωσίαν, εἰς τὴν Αὐστρίαν, πολλαὶ γυναῖκες ἠνιόχουν τὸ κράτος· τινὲς μάλιστα ἐξ αὐτῶν, καθὼς ἡ Ἐλισάβετ, ἡ Αἰκατερίνα Βα, ἡ Μαρία Θηρεσία, ἀπέδειξαν ὅτι ἡ καλλίστη τοῦ ἀνθρωπίνου γένους μοῖρα εἶναι ἐνώστε καὶ ἐπιτηδαιοτάτη εἰς πραγμάτων κυβέρνησιν. Σήμερον δέ, ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐν Πορτογαλίᾳ, τὰ σκήπτρα ὑπὸ βασιλίδων κρατοῦνται καὶ εἶναι ἄξιον σημειώσεως, ὅτι τὰ τρία ταῦτα βασίλεια εἶναι τὰ μόνα τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, τὰ διελθόντα ἀδελφεῇ καὶ σὺν ἀνὰ μέσον τῆς μεγάλης τρικυμίας τοῦ 1848 ἔτους· ὥστε τὰ ὑπὸ γυναικῶν ἀρχόμενα ἔθνη, δὲν δικαιοῦνται νὰ θεωρῶσιν ἥδη τὴν περίστασιν ταύτην ὡς συμφορὰν.

Φιλέφιος δ' οὐχ ἑνὶ καὶ σου μύθους λέγει· ἐνικατῶν χρημάτων δηλαδὴ. Ὁ σχολιαστὴς παρατρεῖ ἐνταῦθα· αὐτὸς πένης ὢν λέγων ἱστορίας ἐπρέβετο. Σφοδρὸν δὲ ὁ σχολ. Πάρις· «καὶ οὗτος πένης ἦν συντιθεὶς σὺν μύθους χαρίεντας ἐθαλετοὺς ἀκούοντας, καὶ οὕτω τὴν τροφὴν αὐτῷ ἐπορίζετο. » Ταῦτα ἂν καὶ πραγματικῶς δὲν βασιζονται ἐπὶ οὐδεμιᾷ εἰδήσει, ἀλλ' εἶναι μόνον ἰδιωτικαὶ ἐρμηνεῖαι, πάντοτε ὁμοίως εἶναι ἡ ὀρθὴ ἐρμηνεία, ἐπειδὴ εὐρίσκονται παραδείγματα ἀνθρώπων μεταρχομένων τιοῦτου εἶδους ἐπαγγέλματα.

Ἀφοῦ τὰ ἄρρενα παιδία ὑπερέβαινον τὴν πρώτην ἡλικίαν, ὥστε ὀλιγωτέραν ἀνάγκην εἶχον τῆς σωματικῆς θεραπείας, καὶ δὲν ἐξήρχετο εἰς αὐτὰ ἡ ὑπὸ τῶν γυναικῶν προσφερομένη ἀγωγή, ἐναπιστεύοντο εὐθύς εἰς τὴν ἐπιστάσιαν ἐνὸς παιδαγωγοῦ. αὐτὸ δὲ παῖς, λέγει ὁ Πλάτων (1), πάντων θηρίων ἐστὶ δυσμεταχειριστότατον. — διὸ δὲ πολλοὶς αὐτὸ οἷον χαλινοῖς οἱ δὲ δεσμεύειν· πρῶτον μὲν τροφῶν καὶ μητέρων ἦσαν ἀπαλλάττεται, παιδαγωγοῖς, παιδίας καὶ νηπιότητος χάριν. Κατὰ ποίαν ἡλικίαν συνέβαινε ταῦτα δὲ ἀναφέρεται μὲν οὐδαμοῦ ῥητῶς, ἀλλ' ἐκ τῶν προηγουμένων λόγων τοῦ Πλάτωνος εἰκάζεται ὅτι ἐννοεῖ τὸ ἕκτον ἔτος πεπληρωμένον ἤδη. Ἐπειδὴ μέχρι ταύτης τῆς ἡλικίας ὄφειλον νὰ μένωσιν οἱ παῖδες ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν θεραπειῶν, μετὰ ταῦτα δὲ ἐχωρίζοντο οἱ ἄρρενες ἀπὸ τὰ κοράσια, καὶ ἀπέρχοντο εἰς τὰ διδασκαλεῖα. Ὁ Πλάτων βεβαίως εἰς τοὺς νόμους, ὡς καὶ ἐν τῇ Πολιτείᾳ αὐτοῦ, ἀκολουθεῖ μὲν πανταχοῦ τὰς ιδέας του, ὥστε μόνον μετὰ τὴν μεγαλητέραν προσοχὴν δύναται τις ἐκ τῶν λόγων αὐτοῦ νὰ συμπεράνῃ τὸ ἀληθές, ἀλλ' ἀπὸ ἄλλας τινὰς εἰδήσεις πιθανολογεῖται ὅτι αὕτη σχεδὸν ἦτον ἡ ἡλικία, καθ' ἣν ἀπελύοντο οἱ παῖδες ἀπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν γυναικῶν.

(Ἀκολουθεῖ.)

ZHNOBIA.

—o—

Ἡ νεωτέρα Εὐρώπη δὲν βλέπει πλέον μὲ ἀπορίαν καὶ ἀνησυχίαν τὴν βασιλικὴν ἀρχὴν εἰς χεῖρας γυναικῶν περιερχομένην. Κατὰ τὰς τρεῖς προλαβού-

(1) Νόμ. VII.

σας ἔκτονταστρηίδας, εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τὴν Σουηδίαν, εἰς τὴν Ρωσίαν, εἰς τὴν Αὐστρίαν, πολλαὶ γυναῖκες ἠνιόχουν τὸ κράτος· τινὲς μάλιστα ἐξ αὐτῶν, καθὼς ἡ Ἐλισάβετ, ἡ Αἰκατερίνα Βα, ἡ Μαρία Θηρεσία, ἀπέδειξαν ὅτι ἡ καλλίστη τοῦ ἀνθρωπίνου γένους μοῖρα εἶναι ἐνώστε καὶ ἐπιτηδαιοτάτη εἰς πραγμάτων κυβέρνησιν. Σήμερον δέ, ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐν Πορτογαλίᾳ, τὰ σκήπτρα ὑπὸ βασιλίδων κρατοῦνται καὶ εἶναι ἄξιον σημειώσεως, ὅτι τὰ τρία ταῦτα βασίλεια εἶναι τὰ μόνα τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, τὰ διελθόντα ἀδελφεῇ καὶ σὺν ἀνὰ μέσον τῆς μεγάλης τρικυμίας τοῦ 1848 ἔτους· ὥστε τὰ ὑπὸ γυναικῶν ἀρχόμενα ἔθνη, δὲν δικαιοῦνται νὰ θεωρῶσιν ἥδη τὴν περίστασιν ταύτην ὡς συμφορὰν.

Ἀλλὰ τοιαῦτα συμβαίνουσιν ἐν Εὐρώπῃ· εἰς δὲ τὴν Ἀσίαν ὅπου ἡ γυνὴ ἐθεωρεῖτο αἰετοῦ ὡς ὀνυποδέστερον τοῦ ἀνδρός, ἡ ἱστορία, ἐν διαστήματι πολλῶν χιλιᾶδων ἐτῶν, δὲν ἀναφέρει εἰμὴ δύο μόνως βασιλίδας· καὶ ἐκ τούτων ἡ μὲν Σεμίραμις εἶναι ὅλως μυθική, ἡ δὲ Ζηνοβία δυσκόλως εἰμφορεῖ νὰ θεωρηθῇ ὡς γυνή. Γινώσκοντες, εἰς τὴν Εὐρώπῃ, ἡ γυνή, ὁσάκις ἄρξῃ, ἀρχει δὲ ὅλων αὐτῆς τῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ καὶ δι' ὅλων τῶν χαρίτων· ὁ δὲ συνδυασμὸς αὐτὸς τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς χάριτος εἶναι ὁ καθιστῶν πολλάκις τοσοῦτον ἀκαταγώνιστον τὸ τῆς γυναικὸς κράτος· εἰς τὴν Ἀσίαν ὁμοίως, ὅπου τὸ θηρίον καὶ τὰ ἦθη πείθουσι τοὺς ἀνδρας νὰ θεωρῶσιν ὡς ὄβριον τὴν κυριαρχίαν τῆς γυναικὸς, ἂν συμπέσῃ ποτὲ νὰ κυριαρχήσῃ γυνή, δὲν δύναται νὰ καταλάβῃ τὴν ἐξουσίαν εἰμὴ ὅλως ἀποβάλλουσα τὸν γυναικεῖον χαρακτῆρα καὶ γινομένη ἀνὴρ. Ταῦτα συνέβη εἰς τὴν Ζηνοβίαν.

Οἱ ἱστορικοὶ λέγουσιν αὐτὴν καλλίστην καὶ βεβαίως ὅτι ἂν ἦτο μεγαλῆρινή, ἡ λευκότης τῶν ὀδόντων αὐτῆς ἦτο τοιαύτη, ὥστε παρεβάλλοντο με μαργαρίτας· ἡ φωνὴ δυνατὴ, ἀλλ' ἀρμονική, οἱ δὲ μεγάλοι καὶ μέλανες ὀφθαλμοὶ εἶχον ἐπαγωγόν τινα γλυκύτητα ἣτις ἐμετρίαζε τὴν ὑπερβολικὴν ζωηρότητα τῶν ἄλλων· πόσον ὀλίγον ὠφελεῖτο ἀρ' ὅλων αὐτῶν τῶν δώρων τῆς φύσεως! Ἐν καιρῷ πολέμου, ἡ Ζηνοβία, περιβεβλημένη θώρακα, προεπορεύετο περὶ τῶν ταγμάτων αὐτῆς· ἐν καιρῷ δὲ εἰρήνης, εὐφραίνετο κυνηγοῦσα λέοντας, καὶ ἄρκτους, καὶ πάνθηρας· ἡ τὸ πολὺ φιλοσοφοῦσα μετὰ τοῦ Ἀγγίνου, περὶ Πλάτωνος καὶ Ὁμήρου καὶ ἐνῶ, πιστὴ οὖσα σύζυγος, καθυπέβαλλεν αὐτοῦ τοῦ συζύγου τῆς τὴν ἐρώτα εἰς παιθαρχίαν σπαρτιατικὴν, ἐν ταῖς εὐαχίαις συνερίζετο περὶ τὴν οἰνοποισίαν πρὸς τοὺς στρατηγοὺς αὐτῆς καὶ τοὺς μεγιστάνους. Ὁμολογητέον ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη ἦτο γυνὴ φοβερά, οἱ δὲ ὑπὲρ αὐτῆς τῆς κλύοντο μὲν νὰ τρέμωσιν ἐνώπιόν της, ἀλλ' ὅχι καὶ νὰ αἰσθάνωνται πρὸς αὐτὴν τὴν γλαφυρὰν ἐκείνην εὐλάβειαν καὶ ἀφοσίωσιν, τὴν ὁποίαν Εὐρωπαϊκὰ ἡγεμονίς δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς ἀρχομένους.

Καὶ ὁμοίως ἡ Ζηνοβία εἶναι μέγα ἱστορικὸν ὄνομα· ἡ ἑκταὶς τοῦ κράτους τὸ ὅποιον κατεσκεύασεν, ἡ τόλμη καὶ ἡ καρτερία μεθ' ἧς ὑπερεμάχησεν ὑπὲρ αὐτοῦ, αὕτη ἡ πετώσις της, αὕτη ἡ μυστηριώδης θέσις τῆς πρωτεύουσας αὐτῆς Παλμύρας, περιβάλλουσαι